

ОСТАННІ НОВИНИ

- 12.04** **ЧС-2026:** результати та відомості телепередачі в Україні
- 12.04** Соус із листя хрону: вітамінна бомба з яскравим смаком
- 12.04** Багато думала про дітей: Дженіфер Лопес зіграла центральний момент після розлучення з Беном Аффлеком
- 12.04** Простий лайфхак для студентів: вчені назвали ідеальний порядок прийому їжі
- 12.04** «Справжня розкіш — ласувати номором з грідни на плу його зрілості» — шеф-кухар Сальваторе де Віво
- 12.04** Він закохався в Україну і заповів покавати його у Львові: у Києві попросилися з легендарним колумбійським воїном

Священник сховав реліквію в ящику з вугіллям, але експедиція знала, де її шукати: в Києві презентували факсиміле Турівського Євангелія XI століття

Гор ОСИПЧУК, «ФАКТИ»

У Києві, в Національному музеї історії України, відбулася презентація факсимільного видання рукописного Турівського Євангелія, яке створено в Києві у часи княжої Русі, у XI столітті. Зараз цей неоціненний рукопис зберігається у Львові, в Бібліотеці імені Врублевських Академії наук Литви. Керівниця проєкту «Повертаємо в Україну культурну спадщину», директорка видавництва Ганна Горобець розповіла, що до цього було видано факсиміле одинадцяти старовинних українських книг. Тож Турівське Євангеліє — дванадцяте. Оригінали цих пам'яток зберігаються за кордоном.

— Зазначу, що близько 90 відсотків української рукописної спадщини знаходиться, на жаль, в країні-агресорці, — зазначила Ганна Горобець. — Дев'ять відсотків — в Європі, децю є у США та лише близько одного відсотка — в Україні.

«Білоуські депутати звернулися в українське посольство: мовляв, яким посилає видати факсиміліє тат ятки, яка, як вони вважають, належить їхній країні»

Ганна Горобець (на фото у заголовку) стисло розповіла про всі дванадцять факсимільних видань старовинних книг, виданих на сьогоднішній день в рамках проєкту «Повертаємо в Україну культурну спадщину». Виявляється, одне з них — факсиміле Лаврівського Євангелія XII-XIV століть — викликало ледь не міжнародний скандал. Претензії надходили від депутатів парламенту Білорусі. Це сталося ще до повномасштабної війни.

— Коли ми видали факсиміле Лаврівського Євангелія, до нас звернулося посольство України в Мінську, — каже Ганна Горобець. — Українські дипломати попросили нас, що в Білорусі що пам'ятку вважають своєю. Президент Лукашенко заявив, що це найважливіша з білоруських книжок і що слід добитися від польської сторони, щоб вона (Польща) виводила оригінал Лаврівського Євангелія зберігається у Кракові, в Бібліотеці Чотторськихких, — Авт.). Забрати у поляків оригінал білорусам не вдалося, і вони почали добиватися, щоб їм передали хоча б копію. Польська сторона відмовила білоруській, а нам копію надала. Причому на безплатній основі. І от коли ми видали факсиміле Лаврівського Євангелія, депутати парламенту Білорусі звернулися в посольство України з офіційним запитом. Мовляв, як ми посилає видати факсиміле книги, яка, як вони вважають, «належить» їхній країні. Наш посол зателефонував мені, спитав, як можемо прийти та в Мінськ і довести, що то українська писемна пам'ятка. Тож ми з науковцем Віктором Мусієнком (до речі, він з 2022 року служив у ЗСУ, звільнився з війська днями) поїхали в Білорусь і провели презентацію факсимільного видання Лаврівського Євангелія, на яку прийшов міністр культури Білорусі. Пан Віктор Мусієнко фантами довів, що це рукописну книгу створено в Україні. Зокрема, він казав, що там (в тексті церковнослов'янською мовою. — Авт.) дев'ять тисяч помилок, які могли зробити тільки носії української мови. Тож ця книгу переписували саме на території України.

Обкладинка оригіналу Лаврівського Євангелія (Фото з Вікіпедії)

«Збереглося лише десять аркушів Турівського Євангелія»

Перед початком презентації факсимільного видання Турівського Євангелія Ганна Горобець дала інтерв'ю «ФАКТАМ».

— На яких умовах литовська сторона надала вашому видавництву можливість працювати з оригіналом Турівського Євангелія? — ставлю питання пані Ганні.

— На умовах безоплатної співпраці: гроші вони з нас не взяли.

— Як технічно була організована робота з оригіналом? Ваші фахівці поїхали в Бібліотеку імені Врублевських Академії наук Литви?

— Ні, не так. Було використано сучасні технології: литовські друзі виклали електронні копії аркушів Турівського Євангелія у хмарне сховище, і ми завантажили їх зайдти. Все це офіційно — згідно з договором.

До речі, значу, що зараз це одна з українських організацій звернулася до Бібліотеки імені Врублевських Академії наук Литви з проханням попрацювати з цією старовинною книгою, так для них це вже було не безплатно. Я сказала представникам цієї української організації, що слід було сказати мені та я попросила білоруських друзів. Адже все одне факсимільне видання тої книжки буде робити наша видавництво — ми маємо вже чималий досвід, тож завдячу для підготовки факсимільних видань в Україні звертаються до нас.

— Маєте відповідне обладнання?

— Ні, адже у нас не друкарня, в видавництво — ми готуємо книги до друку.

— Скільки тривала робота з підготовки факсимільного видання Турівського Євангелія?

— Два роки. Тут слід сказати, що збереглося тільки десять аркушів цієї рукописної книги, тобто двадцять сторінок. Але це, у 6 скляних, дорожочні сторінки, адже вони XI століття — часів правління великого князя Ярослава Мудрого.

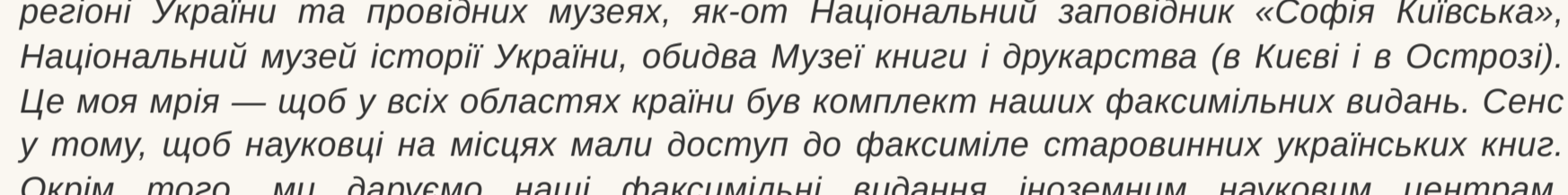
Один з аркушів Турівського Євангелія (Фото з Вікіпедії)

Для їх дослідження ми залучили науковців з декількох країн: трьох з України, двох з Литви та одного з Польщі. Кропітка наукова робота потребувала багатьох часу. Тому й вишло, що для підготовки видання знадобилося два роки.

Наші кошти доволі обмежені, тож ми не мали можливості платити іноземним науковцям. Вони сказали на це: «Нам би по примірнику факсимільного видання». Відповіла їм: «Так я вам подарую три примірники».

— Який нагляд цього видання?

— Сто примірників. Ми розповсюдимо їх по центральних наукових бібліотеках у кожному регіоні України та провідних музеях, як-от Національний заповідник «Софія Київська», Національний музей історії України, обидва Музеї книги і друкарства (в Києві і в Острозі). Це моя мрія — щоб у всіх областях країни був музепкт наших старовинних українських видань. Сенса у тому, щоб науковці на місцях мали доступ до факсиміле старовинних українських книг. Окрім того, ми даруємо намі факсимільні видання іноземним науковим центрам, бібліотекам і вченим. До речі, зараз ми завершуємо переклад англійською мовою Турівського Євангелія та його наукового дослідження. Плануємо видати цю книгу у червоні літці.

Факсимільне видання Турівського Євангелія видати накладом 100 примірників (Фото з фейсбуку)

— В яку суму вам обійшовся один примірник?

— Разом з авторськими гонорарами українським вченим — понад 3 тисячі гривень.

Читайте також: Мазепа зустрічаєс з королем Швеції у селі, де сталося диво: у Києві відкрилася виставка, експонат якої має до цього причетність

«У Софії Київській існував центр книгописання, і звідси книжки розповсюджувалися по інших містах княжої Русі»

Заступник генерального директора Національного заповідника «Софія Київська» доктор історичних наук Вічеслав Корнієнко, який взяв участь в дослідженні Турівського Євангелія, розповів:

— Це Євангеліє було створено у великокіязівському скрипторію (слово має латинське походження: «scriptor» — це писар), який розміщувався в Києві, в Софійському соборі.

Раніше вважалося, що Турівське Євангеліє написано деесь в іншому місці. Скажімо, в Мінську заявляли, що це білоруська книга. Дехто з науковців трактував обережніше: мовляв, складно довести, що цей манускрипт було написано не в Турові (в цьому білоруському місті його виявили), але водночас важко спростувати, що він створений не там.

Вічеслав Корнієнко: «Турівське Євангеліє створено у XI столітті в Києві, у великокіязівському скрипторію, який знаходився на території Софійського собору» (Фото автора)

Турівське Євангеліє виявили за часів російської імперії. За наказом пенсителя навчального округу Більського у Турові була направлена експедиція, яка мала на меті знайти свідчення того, що цей текст «ісконно руський». Турівське Євангеліє намагалися представити як доказ цієї тези.

Священник у церкві спробував прихопити цю реліквію: поклав в ящик з вугіллям. Проте, мабуть, експедиція знала, де шукати — мала, як то кажуть, наводку. Тож «випадково» зайшла в приміщення, де було навалено устіяні речі, «випадково» зазірнула в ящик з вугіллям і так відшукала ці дорожочні десять аркушів. Потім її відвели у Вільно.

У ХХ столітті, під час Першої світової війни, коли російська армія відступала, під проводом полкатуку кінштурних цінностей в Вільно вивезли бібліотеку та архів. Їх вівправили в Рум'янцівську бібліотеку (нині російська державна бібліотека) в Москві. Згодом, в період між двома світовими війнами, російська сторона поширювала чутки, що вивезені з Вільна рукописи згоріли. Для чого була потрібна ця легенда? Щоб Польща припинила вивезувати вимоги про повернення цієї спадщини. А після Другої світової війни Турівське Євангеліє (певно, й інші реліквії) повернули у фактично окуповану Радянським Союзом Литву.

У 1990-х роках, коли створилися національні держави, почалися дослідження, які мали на меті з'ясувати походження Турівського Євангелія. Тоді навіть російські науковці зазначили, що ця книга має виразні риси школи київського скрипторію. При цьому вони говорили, що невідомо, де саме працював переписувач Турівського Євангеліє: можливо, в Турові, чи в якомусь іншому місці. Тобто знову в такі створювалося підґрунтя для заяв про «спільну спадщину».

Важливий момент — оформлення цього Євангелія. Зазвичай стародавні рукописи мають гарне оформлення — в них присутні мініатюри. А в Турівському Євангелію їх немає. Але там дуже майстерно написані заголовні літери й заставки. Так от, найбільші аналогії цьому ми з мистецтвознавцєю Поліною Янцювою знайшли в оформленні стінопису Софійського собору, який був джерелом натхнення для переписувачів книг.

Цей факт разом з українськими мовними особливостями Турівського Євангелія, його досліджував науковець Віктор Мусієнко, дали нам підстави зробити висновок, що його створено в Києві, у великокіязівському скрипторію. Слід зазначити, що польська колега, яке вивчала це Євангеліє, знайшла в ньому ознаки української мови. Підтверсто, що вона працювала абсолютно незалежно від нас.

Слід розуміти, що в Софії Київській існував центр книгописання, і звідси книжки розповсюджувалися по інших містах княжої Русі. І лише наприкінці XI століття з'явилися інші скрипторії, зокрема в Новгороді.

Тепер щодо твердження російської історіографії про те, що була стародавня єдина мовна територія. Якщо вона існувала, то це була стародавня київська мова. Чому? Бо нові норми задовали київські переписувачі. Тобто вони часто писали так, як говорили, тому народились помилки при переписуванні книг церковнослов'янською мовою. А їхні новгородські колеги, переписуючи книги, створили в київському скрипторію, сприймали ці помилки як норму церковнослов'янської мови.

Доктор історичних наук Людмила Гнатенко, старша наукова співробітниця Інституту української мови також досліджувала текст Турівського Євангелія, зокрема, зазначила:

— Ідея спільної (з росіянами. — Авт.) писемної традиції не витримує критики, зокрема тому, що у XI столітті на місці Московії були самі боєцота. Не може існувати традиції держави, яка є в той період її (держави) ще не існувала.

Людмила Гнатенко: «Ідея спільної (з росіянами. — Авт.) писемної традиції не витримує критики, зокрема тому, що у XI столітті на місці Московії були самі боєцота» (Фото автора)

Раніше «ФАКТИ» розповідали, як брехня про князя який побудував Софію Київську, залишалася невдоволеною майже тисячу років

На фото у заголовку: Ганна Горобець: «Один примірник факсимільного видання обійшовся нам у понад три тисячі гривень» (Фото автора)

Читайте нас у Facebook

До змісту розділу

Друкована версія

Лист редакторів

Покоржати

Поділитися

Поділитися

Твітнути

ЗАРАЗ ЧИТАЮТЬ

Одван — «Близько» і трішки сповістанці, Ліван — «Сонце» та гривані «Скажені» Таро-пророки на 13 червня

Чорна цвіль знаєас на очак: простий засіб в кожній будинку

Скоропачом — стабільність у спорах, Ліван — перевірка на витриму: гороскоп на 12 червня

Близькому знайдуть нові можливості, для наведь порядку в житті. Таро-пророки на 10 лю

Новини партнерів

Мапа сайту

Новина

Світ

Культура

Книга рецепта

Історія суцасності

Імеморіє для

Гороскоп

Крос-жанр

Фотопліт

Подкаст

Розмова | Гібридність | Контрасти | Провітання і сіманти | Правила користування сайтом baki.ua

© 1997–2024 «ФАКТИ» та «КОНТАКТИ»

Усі права на матеріали сайту охороняються у відповідності до законодавства України. Матеріали не розповсюджені ніяк іншими засобами. «ФАКТИ» та «КОНТАКТИ» не несуть відповідальності за використання матеріалів сайту в інших цілях.

Політика конфіденційності

Політика використання файлів cookie

Політика використання файлів cookie

Політика використання файлів cookie

ПОПУЛЯРНЕ

- Батьку ливин Грушевському стіпням грошей, що той побудував шестиповерховий будинок і уніташе: викида книга про українську інтелігенцію початку ХХ століття
- «Мене називають «стервом» Судя, яка працювала на фсб, отримала 15 років ув'язнення за держраду в умовах воєнного часу
- «Наше завдання — поверти у вертикальному положенні й без палець»: 70-річний інструктор Лєк про боротьбу з поганою генетикою та грибами
- Вбивця мав з собою два зображення Петлорі, але спитав: «Ви Петлора?» — і після старовини міржаєді почав стріляти: 100 років тому загинув лідер УНР
- «Ми заходили на позиції, як знайдувалися в нуль»: зрка «Ти — кіосас» Володимир Кравчук про роки на фронті

Понеділок 13.06.26, 06:46

Київ

+12°C

Погода на 12 днів

БІЛЬШЕ У РОЗДІЛІ

Вбивця мав з собою два зображення Петлорі, але спитав: «Ви Петлора?» — і після старовини міржаєді почав стріляти: 100 років тому загинув лідер УНР

Мазепа зустрічаєс з королем Швеції у селі, де сталося диво: у Києві відкрилася виставка, експонат якої має до цього причетність

Пони одні дискутували, як назвати український парламент, писемніми і адресат за рубль: опублікували оголошення про створення Центральної Ради

Загинув в нерівному бою 224 воїни в Києві показала реліквію, яка диком збереглася після запеклої битви

Небесний покровитель Києва повернувся після 43 років мандри: у мурі підказали барельєф Архистратія Мхкаїла, врятований з вогню